

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ชุดการสอน

- 1.1 ความหมายของชุดการสอน
- 1.2 ประเภทของชุดการสอน
- 1.3 องค์ประกอบของชุดการสอน
- 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตชุดการสอน
- 1.5 ขั้นตอนในการสร้างชุดการสอน
- 1.6 ประโยชน์ของชุดการสอน

2. หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

- 1.7 จุดประสงค์ของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- 1.8 เนื้อหาและโครงสร้างของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- 1.9 เนื้อหาเรื่องชีวิตในบ้าน
- 1.10 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

3. ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการผลิตสื่อ

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้

- 3.2.1 ทฤษฎีของธอร์นไคค์
- 3.2.2 ทฤษฎีของเพียเจต์
- 3.2.3 ทฤษฎีของออสซูเบล
- 3.2.4 ทฤษฎีของคอนสตรัคติวิสต์
- 3.2.5 ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

3.3 การพิจารณาเสริมสร้างค่านิยม

4. การจัดกลุ่มวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

5. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ชุดการสอน

1. ความหมายของชุดการสอน ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันนี้ชุดการสอนจึงเป็นที่รู้จัก และได้รับความสนใจจากนักการศึกษาและผู้สอนทั่วไปอย่างมาก ชุดการสอนเป็นชุดของสื่อประสม (Multimedia) ที่จัดทำขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย โดยจัดไว้เป็นชุดบรรจุอยู่ในซองหรือกล่อง (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2530, หน้า 67)

ถัดมา สุขปรีดี (2524, หน้า 29) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า ชุดการสอนคือการรวมสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์ตามแบบแผนที่วางไว้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนโดยมีการผลิตและการนำสื่อหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 185) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 114) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนว่า ชุดการสอนเป็นสื่อประสมที่เป็นระบบซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่สอน สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา หน่วยหัวเรื่องและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้มี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการที่มีผู้ให้นิยามของชุดการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่า ชุดการสอน คือการนำเอาสื่อประสมที่มีการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะบรรจุอยู่ในซองหรือกล่อง เพื่อสะดวกในการนำไปใช้

2. ประเภทของชุดการสอน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 หน้า 185-186) และบุญเกื้อ ควรหาเวช (2530, หน้า 70) ได้แบ่งชุดการสอนตามลักษณะของการใช้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ชุดการสอนประเภทประกอบคำบรรยาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชุดการสอนสำหรับครู เป็นชุดการสอนสำหรับสอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน มุ่งในขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เปลี่ยนบทบาทของครูให้พูดน้อยลง และ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมมากขึ้น

2.2 ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนที่มุ่งเน้นให้ตัวผู้เรียนได้มีโอกาสประกอบกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน อาจจัดกาเรียนในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม จะประกอบด้วยชุดการสอนย่อยที่มีจำนวนเท่ากับศูนย์ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย และในแต่ละศูนย์จะมีสื่อการเรียนรู้หรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรม ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม จะประกอบด้วยชุดการสอนย่อยที่มีจำนวนเท่ากับศูนย์ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย และในแต่ละศูนย์จะมีสื่อการเรียนรู้หรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรม นั้น ๆ สื่อการเรียนรู้อาจจัดในรูปของการเรียนรายบุคคลหรือผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกันก็ได้ ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมอาจจะต้องขอความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อยในระยะเริ่มต้นเท่านั้น หลังจากเคยชินต่อวิธีการใช้แล้วผู้เรียนสามารถช่วยเหลือกันและกันได้เอง ในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ หากมีปัญหาผู้เรียนสามารถซักถามครูได้เสมอ เมื่อจบการเรียนรู้ในแต่ละศูนย์แล้ว ผู้เรียนอาจสนใจการเรียนรู้เสริมเพื่อเจาะลึกถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้อีกจากศูนย์สำรองที่ครูจัดเตรียมไว้ให้

2.3 ชุดการสอนแบบรายบุคคลหรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการสอนสำหรับเรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้น ตามความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคล เมื่อจบการศึกษาแล้ว จะทำการทดสอบประเมินผลความก้าวหน้าและศึกษาชุดอื่นต่อไปตามลำดับ โดยครูจะทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือให้ผู้เรียนก้าวหน้าไปตามความสามารถของตนเอง ชุดการสอนนี้บางครั้ง เรียกว่า Instruction module

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 114) ได้แบ่งชุดการสอนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ชุดการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระการสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลง โดยให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทน ชุดการสอนแบบบรรยายนี้นิยมใช้ในการฝึกอบรมและการสอนในระดับอุดมศึกษา
2. ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ประกอบกลุ่มกิจกรรม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น สำหรับการสอนระดับประถมศึกษา ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมเป็นชุดการสอนที่เหมาะสมที่สุด
3. ชุดการสอนตามเอกัตภาพหรือชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจเป็นการเรียนในโรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนก้าวหน้าตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน
4. ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากัน

มุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อประเภท สิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการ การศึกษา เช่น ชุดการสอนทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นต้น

3 องค์ประกอบของชุดการสอน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 หน้า 186-189) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุดการสอนว่า ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

3.1 หัวเรื่อง คือการแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นหน่วย แต่ละหน่วยแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลึกซึ้ง มุ่งเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในการเรียนรู้

3.2 คู่มือการใช้ชุดการสอน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ใช้ชุดการสอน จะต้องศึกษาก่อนที่จะใช้ชุดการสอนจากคู่มือครูให้เข้าใจเป็นสิ่งแรก จะทำให้การใช้ชุดการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคู่มือครูประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

3.3 คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้ชุดการสอน เพื่อสะดวกสำหรับผู้ที่ให้นำชุดการสอนไปใช้ จะต้องทำอะไรบ้าง

3.4 สิ่งที่ครูจะต้องเตรียมก่อนสอน ส่วนมากจะบอกถึงสิ่งที่มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะบรรจุไว้ในชุดการสอน สิ่งทีเปราะบาง สิ่งทีเน่าเปื่อยหรือสิ่งทีต้องใช้ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มีราคาแพงที่โรงเรียนจัดเก็บไว้ที่ศูนย์วัสดุอุปกรณ์

3.5 บทบาทของนักเรียน เสนอแนะว่านักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการเรียนอย่างไรบ้าง

3.6 การจัดชั้นเรียน

3.7 แผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

3.7.1 หัวเรื่อง กำหนดเวลาเรียน จำนวนนักเรียน

3.7.2 เนื้อหาสาระอย่างย่อ ถ้าต้องการรายละเอียดควรนำไปรวมไว้ในเอกสารประกอบการเรียน

การเรียน

3.7.3 สาระสำคัญหรือหลักการเรียนที่มุ่งเน้นจากเนื้อหาสาระ

3.7.4 จุดประสงค์การเรียนรู้

3.7.5 สื่อการเรียน

3.7.6 กิจกรรมการเรียน

3.7.7 การประเมินผล

3.8 วัสดุประกอบการเรียน ได้แก่ พวงสิ่งของหรือข้อมูลต่างๆ ที่จะให้ผู้เรียน

ศึกษาค้นคว้า เช่น เอกสาร ตำรา บทคัดย่อ รูปภาพ แผนภูมิ วัสดุ เป็นต้น

3.9 บัตรงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุดการสอนแบบกลุ่ม หรือกิจกรรมแบบศูนย์การเรียน บัตรงานนี้อาจจะเป็นกระดาษแข็งหรืออ่อน ตามขนาดที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

3.9.1 ชื่อบัตร กลุ่ม หัวเรื่อง

3.9.2 คำสั่งว่าจะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างไร

3.9.3 กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนของการเรียน

3.10 กิจกรรมสำรอง จำเป็นสำหรับชุดการสอนแบบกลุ่มที่ทำให้ผู้ที่ทำเสร็จก่อนคนอื่น มีกิจกรรมอย่างอื่นทำ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กว้างขวางและลึกซึ้ง ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย หรือเป็นสาเหตุของการก่อให้เกิดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน

3.11 ขนาด รูปแบบ ของชุดการสอน ชุดการสอนไม่ควรใหญ่หรือเล็กเกินไป ควรจัดทำให้มีขนาดพอเหมาะ เพื่อสะดวกในการเก็บรักษาและการนำไปใช้ หน้ากล่องหรือซอง ควรระบุ ดังนี้

3.11.1 ชุดการสอนที่.....

3.11.2 วิชา.....

3.11.3 เรื่อง.....

3.11.4 ชั้น.....

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 116) ได้จำแนกองค์ประกอบของชุดการสอนไว้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. คู่มือครูผู้ให้ชุดการสอน และผู้เรียนที่ต้องเรียนจากชุดการสอน
2. คำสั่ง หรือการมอบหมายงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้นักเรียน
3. เนื้อหาสาระและสื่อ โดยจัดให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนแบบประสมและกิจกรรม

การเรียนการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4. การประเมินผล เป็นการประเมินผลของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงาน การค้นคว้า และผลงานของการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

จากองค์ประกอบของชุดการสอนดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า ชุดการสอนประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ หัวเรื่อง คู่มือการใช้ วัสดุประกอบการเรียน บัตรงาน รวมทั้งขนาดของรูปแบบ เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ ประกอบกันเป็น

ชุดการสอนในรูปของสื่อประสมที่มีความสมบูรณ์ ทั้งในด้านเนื้อหาและประสิทธิภาพ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตชุดการสอน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 115-116)

ได้กล่าวถึงแนวคิดในการผลิตชุดการสอนไว้ดังนี้

แนวคิดที่ 1 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีหลายด้าน เช่นความสามารถ สถิติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุด คือ การจัดการสอนรายบุคคลหรือการจัดการศึกษาตามเอกัตภาพและการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามระดับสติปัญญา ความสามารถและความสนใจโดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

แนวคิดที่ 2 ความพยายามที่จะเปลี่ยนการเรียนการสอนไปจากเดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ด้วยการชี้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ ซึ่งจะต้องจัดให้ตามเนื้อหาและประสิทธิภาพตามหน่วยการสอนวิชาการต่าง ๆ การเรียนด้วยวิธีนี้จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเพียงหนึ่งในสามของเนื้อหาทั้งหมด อีกสองส่วนผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเองจากสิ่งที่ผู้สอนเตรียมไว้ในรูปของชุดการสอน

แนวคิดที่ 3 การใช้โสตทัศนูปกรณ์ ได้เปลี่ยนและขยายตัวออกไปเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดการสอน โดยจัดระบบสื่อหลาย ๆ อย่างบูรณาการให้เหมาะสมและใช้เป็นแหล่งความรู้สำหรับนักเรียน แทนการให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนตลอดเวลา

แนวคิดที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม แต่เดิมนักเรียนเป็นฝ่ายรับความรู้จากครูเท่านั้น ครูมิได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกฝนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ จึงขาดทักษะการแสดงออกและการทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนจะจัดอยู่ในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ไม่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรง จึงได้นำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อออกมาในรูปของชุดการสอน

แนวคิดที่ 5 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยจัดสภาพการณ์ออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งหมายถึงระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน

1. ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ได้ทราบว่าการตัดสินใจหรือการทำงานของตนเองถูกหรือผิดอย่างไร
3. ได้รับการเสริมแรง ที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้เกิดการกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต
4. ได้เรียนรู้ไปที่ละขั้นตามความสามารถและความสนใจของตนเอง
การจัดสถานการณ์ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น
จะต้องมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดหมายปลายทาง โดยการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียน
ได้ลงมือปฏิบัติจริง คำนึงถึงผู้เรียนและการใช้ชุดการสอนเป็นสำคัญ จึงจะสนองความต้องการ
ของผู้เรียนอย่างแท้จริง
5. ขั้นตอนในการสร้างชุดการสอน การสร้างชุดการสอนเป็นงานที่ละเอียด ต้องอาศัย
ความรอบคอบ ความเข้าใจ เพื่อให้ได้ชุดการสอนที่สอดคล้องกับจุดหมายของการเรียนการสอน
อย่างสมบูรณ์ ได้มีผู้เสนอแนะขั้นตอนในการดำเนินการสร้างไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 189-192) ได้ลำดับขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนไว้
10 ขั้นตอน ได้แก่

1. ศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาอย่างละเอียด เพื่อทราบว่าจุดหมายของวิชาที่จะนำมาสร้างชุดการสอนนั้นเน้นหลักการเรียนรู้อะไรบ้าง แล้วพิจารณาแบ่งเป็นหน่วยการเรียนการสอนย่อย
ซึ่งควรเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาสาระตามสิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้ก่อนหลังและตามขั้นตอนของ
ความรู้และลักษณะของวิชานั้น ๆ
2. เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระและแบ่งหน่วยการเรียนการสอนย่อยได้แล้ว ให้พิจารณาว่าจะสร้าง
ชุดการสอนแบบใด โดยคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นใคร จะให้อะไรกับผู้เรียน จะทำกิจกรรมอย่างไร และจะทำ
ได้ดีเพียงใด
3. กำหนดหน่วยการเรียนการสอน โดยประมาณเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด
4. กำหนดความคิดรวบยอดให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง
5. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม ให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอดและครอบคลุม
เนื้อหาสาระของการเรียนรู้
6. วิเคราะห์งาน โดยนำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาวิเคราะห์งานเพื่อคิดกิจกรรม
การเรียนการสอน แล้วจัดลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมถูกต้องและสอดคล้องกับ
จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละข้อ

7. วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ได้วิเคราะห์งานไว้แล้ว

8. ผลิตสื่อการเรียนหรือระบุข้อเสนอแนะการจัดทำสื่อหรือจัดหาสื่อการเรียนอย่างละเอียด สื่อการเรียนควรจะพิจารณาสิ่งที่หาได้ง่าย ราคาถูก สะดวกต่อการใช้ นำไปใช้ได้ ผล คือช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

9. วางแผนการประเมินผล ทั้งการประเมินก่อนการเรียนและหลังการเรียน

10. ทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพ และปรับปรุงให้เหมาะสม ควรนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่อง เมื่อแก้ไขปรับปรุงแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับเด็กกลุ่มใหญ่ การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องนั้น จะพิจารณาถึงต่อไปนี้

10.1 ชุดการสอนนั้นต้องการความรู้พื้นฐานของผู้เรียนหรือไม่

10.2 กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอนสอดคล้องกันหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

10.3 เนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและจุดประสงค์สอดคล้องเหมาะสมกัน หรือไม่

10.4 การประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน เหมาะสมและมีความเชื่อมั่นมากน้อย

เพียงใด

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 459) กล่าวว่า ในการผลิตชุดการสอนนั้นมีขั้นตอนที่ต้องดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การจำแนกเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วย แยกย่อยลงไปถึงหน่วยระดับบทเรียน ซึ่งเป็นหน่วยที่ใช้สอนได้ในแต่ละครั้ง สิ่งที่ต้องทำในการวิเคราะห์เนื้อหา คือ

1.1 กำหนดหน่วย หมายถึง การนำวิชาหรือหน่วยการสอนมากำหนดหน่วยระดับบทเรียน

1.2 กำหนดเรื่อง หมายถึง การนำแต่ละหน่วยมากำหนดหัวเรื่องย่อยลงไปอีก

1.3 กำหนดมโนคติหรือความคิดรวบยอด หมายถึง การกำหนดข้อความที่เป็นแก่นหรือเป้าหมายที่สรุปรวบยอดเนื้อหาสาระให้ตรงกับหัวเรื่อง

ขั้นที่ 2 การวางแผนการสอน เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าเมื่อครูเริ่มสอนโดยใช้ชุดการสอน จะต้องทำอะไรบ้างเรียงตามลำดับก่อนหลัง ได้แก่

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง

2.2 กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.3 กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้ทราบว่านักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ขั้นที่ 3 ผลิตสื่อการสอน เป็นการผลิตสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ โดยเลือกผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว ก็จัดทำสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ ใส่กล่องเตรียมไว้นำไปทดลองหาประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 ทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนด้วยการนำชุดการสอนไปทดลองใช้ แล้วปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ประโยชน์ของชุดการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกระดับชุดการสอนจัดเป็นสื่อการสอนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นการนำสื่อหลายชนิดมาประกอบกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน ซึ่ง บุญเกื้อ ครวหาเวช (2530, หน้า 84) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการสอน ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามความสามารถและสนใจของแต่ละคน
 2. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย
 3. ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำเอาชุดการสอนไปใช้ได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ตามโอกาสที่เหมาะสม
 4. ช่วยลดภาระ ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที
 5. ช่วยให้ครูวัดผลการเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมาย
 6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 7. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมาก ได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ
 8. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพและนับถือความคิดของผู้อื่น
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539, หน้า 117) ได้สรุปประโยชน์ของชุดการสอน ไว้ดังนี้
1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี

2. ได้รับความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยตนเอง

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็น หมวดหมู่ สามารถหยิบใช้ได้ทันที

5. ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ชุดการสอน สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือความคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด

6. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แก่ครู แม้ครูจะพูดหรือสอนไม่เก่ง ผู้เรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. กรณีครูขาด ครูคนอื่นสามารถสอนแทน โดยใช้ชุดการสอนได้เพราะเนื้อหาอยู่ในชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนไม่ต้องเตรียมตัวมาก

8. สำหรับชุดการสอนรายบุคคลและชุดการสอนทางไกล จะช่วยให้การศึกษามวลชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้เองที่บ้าน ไม่ต้องเสียเวลาและประหยัดค่าใช้จ่าย

จากประโยชน์ของชุดการสอนที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ชุดการสอนเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการสอนได้เป็นอย่างดี และชุดการสอนยังจัดอยู่ในรูปของสื่อประสมซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการสอนและอำนวยความสะดวกให้แก่ครู เหมาะที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนปัจจุบัน

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่อาศัยกระบวนการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิตและสังคม เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี โดยแบ่ง เนื้อหาออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ

1. หมวดที่เกี่ยวกับตัวเรา ได้แก่ เนื้อหาที่ว่าด้วยการรักษาความสะอาด และการดูแลสุขภาพ อวัยวะต่าง ๆ ของตัวเรา อาหาร สุขนิสัยในการรับประทานอาหารและการขับถ่าย การออกกำลังกาย และการพักผ่อน ตลอดจนการใช้เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และการรู้จักช่วยตนเอง

2. หมวดที่เกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อม ได้แก่ เนื้อหาที่ว่าด้วยพืช สัตว์ โลกที่เราอาศัยอยู่ ประกอบด้วย หิน แร่ อากาศ แรงธรรมชาติ เครื่องกลผ่อนแรง วิธีเก็บรักษา วิธีป้องกันอันตรายและป้องกันมลพิษ รวมถึงจักรวาลและอวกาศ

3. หมวดที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ เนื้อหาที่ว่าด้วยชีวิตในบ้าน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชน อาชีพการทำมาหากิน ทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ การนับถือศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี จริยธรรม คุณธรรม ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งการเมือง การปกครองและเรื่องราวที่น่าสนใจของประเทศเพื่อนบ้าน

สมน อมรวิวัฒน์ (2532, หน้า 105-107) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ว่า เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่นำมาแก้ปัญหาชีวิตและสังคม ทั้งนี้เพราะชีวิตของเด็กเจริญเติบโตมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางเทคโนโลยี ชีวิตและสิ่งแวดล้อมต่างมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และในการเปลี่ยนแปลงนี้ได้เกิดปัญหาขึ้น ปัญหาที่เกิดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องการแก้ไขอย่างฉับพลันทันทีและค่อยเป็นค่อยไป เด็กในฐานะผู้รับการศึกษาจึงต้องเรียนรู้ถึงปัญหาและ ความต้องการของชีวิต ฝึกหัดปรับตัวและแก้ปัญหาด้วยวิธีการอย่างฉลาด และมีเหตุผลเมื่อ การศึกษาเป็นการเรียนรู้ เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขเช่นนี้ เนื้อหาสาระของหลักสูตร จึงต้องพัฒนามาจากปัญหาและความต้องการของชีวิตในสังคมที่ผู้เรียนนั้นอาศัยอยู่ในประเทศของเรา อีกทั้งแต่ละสังคมย่อมมีสภาพแวดล้อมต่างกัน ทั้งสภาพแวดล้อมในสังคมเมืองและสังคมชนบท การจัดหลักสูตรกลางจึงต้องคำนึงถึงปัญหาและความต้องการของคนส่วนใหญ่ของประเทศ และนำเอาปัญหาและความต้องการของชีวิตมาเป็นพื้นฐานในการตั้งความหมาย สร้างความคิดรวบยอดและจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยหวังว่าจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง และชีวิตที่ผาสุก ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงนี้เสมอ นอกจากนี้ยังได้สรุปแนวคิดสำคัญ เกี่ยวกับหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ดังนี้

1. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต พัฒนาและแก้ปัญหาชีวิต เนื้อหาส่วนหนึ่งเป็นปัญหาและความต้องการของชีวิตโดยตรง เนื้อหาอีกส่วนหนึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อการดำรงชีวิต ค่านิยม และคุณธรรมของผู้เรียน

2. หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีลักษณะบูรณาการ สร้างขึ้นโดยการนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมาสัมพันธ์กันอย่างผสมผสานกลมกลืนได้สัดส่วนสมดุลกัน นำไปสู่การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตที่สงบสุข

3. การจัดเนื้อหาหลักสูตร เป็นหน่วยประสบการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านอกจากความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทุกด้านแล้ว หลักสูตรนี้มุ่งเน้นทักษะและกระบวนการไม่ว่าจะเป็นทักษะและกระบวนการคิด ทักษะและกระบวนการเผชิญสถานการณ์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะและกระบวนการทางสังคม การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตนี้ จึงต้องให้เกิดทักษะกระบวนการดังกล่าวให้จงได้ มิฉะนั้นจะไม่สนอง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีขอบข่ายกว้างและยืดหยุ่นตามความเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์ในสังคม ตลอดจนปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้นเนื้อหาที่จัดไว้ในหลักสูตรแม่บท จึงเป็นเนื้อหาหลักสูตรที่ครูสามารถเพิ่มเติมได้ ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชีวิตและสังคม

จุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพปัญหากระบวนการแก้ปัญหาและสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 25)

1. มีความเข้าใจพื้นฐาน ปฏิบัติตนได้ถูกต้องในด้านสุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคม ธรรมชาติ มีนิสัยใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

3. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

4. มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทาง

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

6. มีความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข

7. เข้าใจหลักการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนในขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพ

8. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติ เทอดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

จากจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตทั้ง 8 ข้อ ดังกล่าว จะเห็นว่ากรอบกลุ่มเนื้อหาสาระที่กว้างมาก ดังนั้น ในการจัดเนื้อหาสาระและการให้ความรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี้ จึงเป็นไปในลักษณะบูรณาการวิชาความรู้ในด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้

สอดคล้องกับชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ ดังที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538, หน้า 6) กล่าวถึงเหตุผลในการจัดกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ ดังนี้

1. ต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ให้สาระแก่ชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. ต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ดังนั้น เนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงได้นำมาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ เริ่มจากตนเองและขยายขอบเขตกว้างขึ้น ตามวัยและระดับชั้น ตามแผนภูมิโครงสร้าง ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 8)

เนื้อหาและโครงสร้างของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต	หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต	หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต
หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน	หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน	หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน
หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา
หน่วยที่ 4 ชาติไทย	หน่วยที่ 4 ชาติไทย	หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยที่ 5 ข่าวดูเหตุการณ์ และวันสำคัญ	หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน	หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน
	หน่วยที่ 6 พลังงานและ สารเคมี	หน่วยที่ 6 พลังงานและ สารเคมี
	— หน่วยที่ 7 จักรวาลและอวกาศ —	หน่วยที่ 7 จักรวาลและอวกาศ
	หน่วยที่ 8 ข่าวดูเหตุการณ์ และวันสำคัญ	หน่วยที่ 8 ประเทศ เพื่อนบ้าน
		หน่วยที่ 9 ประชากรศึกษา
		หน่วยที่ 10 การเมืองและ การปกครอง
		— หน่วยที่ 11 ข่าวดูเหตุการณ์ และวันสำคัญ

จากโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะเห็นได้ว่าการกำหนดเนื้อหาและสาระในการสอนออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็นระดับชั้น คือ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-2 มี 5 หน่วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มี 8 หน่วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มี 11 หน่วย ซึ่งการจัดโครงสร้างหลักสูตรทุกระดับชั้น เริ่มจากตนเอง นั่นคือ การสะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรจะต้องเริ่มจากการเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเองและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัว และขยายขอบเขตกว้างขึ้นตามวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ทั้งในแง่ของสาระสำคัญต่าง ๆ และความคืบหน้าของสาระสำคัญนั้น ๆ อันเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสอดคล้อง เหมาะสม และมีความสุข สำหรับเนื้อหาเรื่องชีวิตในบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยนำมาสร้างชุดการสอนนี้ เป็นเนื้อหาในหน่วยที่ 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งมีเนื้อหาสาระ

เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิกในบ้าน แนวทางการปฏิบัติตนเพื่อนำความสุขมาให้ครอบครัว โดยได้กำหนดเนื้อหาหลัก กิจกรรม และจุดประสงค์ไว้ในคำอธิบายของหลักสูตร ดังนี้

สำรวจ วิเคราะห์ เกี่ยวกับงานต่าง ๆ ในบ้าน เปรียบเทียบความยากง่าย และลงมือช่วยในสิ่งที่ทำได้

สังเกต รวบรวมข้อมูล อภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเรื่องต่าง ๆ วิเคราะห์จำแนก เป็นการปฏิบัติที่ดี นำความสุขมาให้ครอบครัว และในทางตรงกันข้าม สรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติตน เพื่อนำความสุขมาให้ครอบครัว ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง และขยายบทบาทความรับผิดชอบต่อให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกในบ้าน ในอันที่จะนำความสุขมาให้ครอบครัว มีทักษะในการคิด วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อ ครอบครัว แยกแยะเป็นการปฏิบัติที่ดีนำความสุขมาให้ครอบครัว และในทางตรงกันข้าม ชื่นชมและเต็มใจรับบทบาทของตน และปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม

จากคำอธิบายของหลักสูตรดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ออกเป็นเนื้อหา จุดประสงค์ และกิจกรรม/กระบวนการ ดังนี้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เรื่อง ชีวิตในบ้าน

เนื้อหาหลัก	จุดประสงค์หลัก	กิจกรรมกระบวนการ
1. งานต่าง ๆ ภายในบ้าน	1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในบ้านในอันที่จะนำความสุขมาให้ครอบครัว	1. สำรวจ วิเคราะห์เกี่ยวกับงานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2. เปรียบเทียบความยากง่าย 3. ลงมือทำงานในสิ่งที่ทำให้
2. การปฏิบัติตนในการทำงานบ้าน	2. ทักษะในการคิด วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อครอบครัว	4. สังเกต รวบรวมข้อมูล อภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการทำงานบ้าน
3. การปฏิบัติตนที่ดีนำความสุขมาให้ครอบครัวและในทางตรงกันข้าม	3. แยกแยะเป็นการปฏิบัติที่ดี นำความสุขมาให้ครอบครัวและในทางตรงกันข้าม 4. ปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง	5. วิเคราะห์ จำแนก การปฏิบัติที่ดี นำความสุขมาให้ครอบครัว และในทางตรงกันข้าม 6. สรุปแนวทางการปฏิบัติตน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เนื้อหาหลัก	จุดประสงค์หลัก	กิจกรรมกระบวนการ
	เหมาะสม	เพื่อนำความสุขมาให้ครอบครัว
5. จินตนาการและเต็มใจรับบทบาท ของตน		7. ปฏิบัติตนได้ถูกต้องและ ขยายบทบาทความรับผิดชอบ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์หลักสูตรดังกล่าว ได้แบ่งเนื้อหาหลักของเรื่องชีวิตในบ้านออกเป็น
เนื้อหาย่อยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ออกเป็น 8 เรื่อง ดังนี้

1. งานต่าง ๆ ภายในบ้าน
2. หน้าที่ของสมาชิกในบ้าน
3. หน้าที่ของลูกที่ดี
4. การปฏิบัติตนต่อสมาชิกในบ้าน
5. มารยาทในการต้อนรับแขก
6. การไม่ซื้อของเล่นตามคำโฆษณา
7. การประหยัดไฟฟ้าภายในบ้าน
8. การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันสารเสพติด

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาย่อย สาระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนรู้

เนื้อหาย่อย	สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้
1. งานต่าง ๆ ภายในบ้าน	งานต่าง ๆ ภายในบ้านมีหลาย อย่าง สมาชิกในบ้านต้องรู้และ ช่วยกันทำตามความสามารถ ของตน	1. บอกงานบ้านที่ชอบ และ เหตุผลที่ชอบได้ 2. เปรียบเทียบความยากง่ายของ งานต่าง ๆ ภายในบ้านได้ 3. บอกผลดี ผลเสียของการ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เนื้อหาย่อย	สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้
1. หน้าที่ของสมาชิก	สมาชิกในบ้านทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานบ้านร่วมกัน	ปฏิบัติงานบ้านที่รับผิดชอบได้ 4. วางแผนปฏิบัติงานบ้านตามความสามารถได้ 5. เต็มใจปฏิบัติงานบ้านตามที่วางแผนไว้
3. หน้าที่ของลูกที่ดี	ลูกที่ดีต้องมีความรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองต่อครอบครัวด้วยความชื่นชม	1. บอกจำนวนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในบ้านได้ 2. บอกผลดี ผลเสียของการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบได้ 3. กำหนดแนวปฏิบัติตนที่ดีตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานได้ 4. ชื่นชมที่สมาชิกในบ้านปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบได้ดี
4. การปฏิบัติตนต่อสมาชิก	สมาชิกในบ้านทุกคนต้องรู้จัก	1. บอกหน้าที่ของลูกที่ดีได้ 2. จำแนกการปฏิบัติตนของลูกที่ดีและไม่ได้ดี 3. กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนของลูกที่ดีได้ 4. พอใจที่ตนเองเป็นลูกที่ดี
		1. ระบุเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เนื้อหาย่อย	สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้
ในบ้าน	บทบาทหน้าที่ของแต่ละคนและปฏิบัติต่อกันด้วยความเต็มใจเพื่อความสุขของครอบครัว	1. สมาชิกในบ้านทั้งที่ดีและไม่ดีได้ 2. จำแนกผลดีผลเสียของการปฏิบัติต่อสมาชิกในด้านได้ 3. กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนต่อสมาชิกในบ้านได้ 4. ปฏิบัติตนต่อสมาชิกในบ้านได้ 5. เต็มใจปฏิบัติตนต่อสมาชิก
5. มรรยาทในการต้อนรับแขก	การต้อนรับแขกเป็นมารยาทอย่างหนึ่งของคนไทยที่นักเรียนต้องใช้ในชีวิตประจำวัน	1. บอกมารยาทในการต้อนรับแขกได้ 2. วางแผนปฏิบัติเกี่ยวกับการต้อนรับแขกได้ 3. พอใจที่ตนเองต้อนรับแขกได้ดี 4. ยินดีที่ได้ต้อนรับแขก
6. การไม่ซื้อของเล่นตามคำโฆษณา	การไม่ซื้อของเล่นตามคำโฆษณา เป็นการปฏิบัติตนที่ดีในอันที่จะนำความสุขมาสู่ครอบครัว	1. จำแนกการกระทำที่ดีและไม่ดีในการซื้อของเล่นตามคำโฆษณาได้ 2. กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนในการไม่ซื้อของเล่นตามคำโฆษณาได้ 3. ปฏิบัติตนในการไม่ซื้อของเล่นในการไม่ซื้อของเล่นตามคำโฆษณาได้ 4. ยินดีที่จะไม่ซื้อของเล่นตามคำโฆษณา

161245

๑
๒๒.๑๓
๒๒๔๗
๑